

Osišče začelo ofenzivo na egiptski fronti

Vojne operacije obnovljene po dveh mesecih odmora. Nemci zabili zagozo med pozicije ruskega vojaštva na južozapadni strani Stalingrada. Angleški letalci napadli italijanska mesta in osiščne konvoje na Sredozemskem morju. Kitajske čete naskakujejo glavno japonsko letalsko bazo v provinci Kiangsi

London, 1. sept.—Po dveh mesecih odmora je začela osiščna armada ofenzivo proti zavezniški oboroženi sili na južnem koncu egiptске fronte, je danes napovedal britski vojni urad. Osiščna armada poveljuje nemški feldmaršal Erwin Rommel.

Naznanilo pravi, da je Rommel zagnal oklopne kolone v napad proti zavezniški vojski, ki je bila v bližini hriba pri El Hmeimatu, 25 milj južno od El Alameina. To je točka, kjer so zavezniški ustavili prodiranje nemških in italijanskih čet v prvih dneh julija.

Vojni urad dostavlja, da so srditve bitke v teku. Ofenziva se je pričela po spopadih v zraku med britskimi in osiščnimi letalci. Zavezniške čete so v prvi fazi ofenzive pognale italijanske kolone nazaj v enem sektorju egiptске fronte.

Moskva, 1. sept.—Tu so priznali, da so Nemci zabili zagozo med pozicije sovjetskega vojaštva na južozapadni strani Stalingrada, industrijskega središča ob reki Volgi. Uradni komunikacijski urad pravi, da so Nemci prodorili nekaj milj naprej v enem sektorju stalingradske fronte, toda utrpeli so velike izgube v vojaštvu in bojnem materialu.

Moskva, 31. avg.—Ruski bralci Stalingrada, industrijskega središča ob reki Volgi, so izvršili več uspešnih protinapadov v nekaterih sektorjih in pognali sovražnika nazaj, pravi uradni komunikacijski urad. Prodiranje nemških oklopnih kolon proti Groznomu, središču oljnega polja, na kavkaski fronti je bilo ustavljeno.

Sovjetske čete, katere podpirajo pomorski in oboroženi delavci in kmetje, napadajo pozicije nemškega vojaštva na severozapadni in južozapadni strani Stalingrada. Govornik na moskovski radiopostaji je dejal, da so se morali Nemci umakniti iz več krajev po ljutih bitkah z Rusi. Kupi ubitih nemških vojakov leže na bojiščih.

Drugo poročilo pravi, da so ruske čete na fronti pri Rževu, strateškem mestu, prekoračile reko (najbrže Volgo) in dospeli na zapadno stran reke, kjer zdaj divjajo vroče bitke. Na ozemlju pri Kotelnikovu so Rusi odbili napade nacističnih oklopnih kolon in reokupirali več strateških točk.

Obstoj bojevanja v zraku se kaže v poročilu poveljstva, ki pravi, da so Rusi sestrelili 498 nemških bombnikov v spopadih v zadnjih petih dneh, samostojno pa so izgubili 206 bojnih letal. To kaže, da so bile sveže nemške divizije zagnane v boj proti letalom na stalingradski fronti.

Berlin, 1. avg.—Vrhovno poveljevalno in vojaška agentura naznanja, da so Rusi v Rževu, kjer izvajali uspehe, izgubili Ržev, toda Nemci niso mogli trdnjavo obročiti. Rusi so v reki Volgi v bližini Stalingrada oborožena vojaštva napredovale v prihod, kar reči Kuban kljub temu ostane v rokah Nemcev.

Prav tako v Berlinu naglašajo, da so Rusi utrpeli ogromne izgube, čeprav z Nemci na vseh frontah ostajajo v nemški poziciji so v večini neizpolnjeni. DNB pravi, da so Rusi prebili nemške pozicije pri Medyni, sto milj od Moskve, v smeri na sever. Veliki ruski pro-

Izbruh stavke v letalski tovarni

Vladni odbor odbil zahtevo za zvišanje plač

Peterson, N. J., 31. avg.—Petsto izmed 1200 delavcev, zaposlenih v tovarni Wright Aeronautical Corp. v Fair Lawnu, je zastavilo v znak protesta proti reklasifikaciji delavcev. Vsi so člani Wright Aeronautical Employees Assn., neodvisne unije.

V tovarnah te korporacije je zaposlenih okrog 15.000 delavcev, članov avtne unije CIO, ki se niso pridružili stavki. Uradniki unije niso hoteli komentirati spora med neodvisno unijo in korporacijo.

Washington, D. C., 31. avg.—Vojno-delavski odbor se je izrekel proti zvišanju plač 4000 delavcem, ki so zaposleni v tovarnah Reynolds Metals Co. Izjavil je, da je zahteva glede zvišanja neupravičena v luči programa glede stabilizacije mezd.

Omenjena kompanija ima tovarne v Louisvillu, Ky., Chicagu, St. Louisu, Mo., Harrisonu, N. J., Glendalu, N. Y., in Richmondu, W. Va. Delavci so članovi unije CIO in zahtevali so zvišanje plač za 22 centov na uro.

Voditelji unije CIO in ADF se bodo jutri sestali v Washingtonu in razpravljali o Rooseveltovem programu glede stabilizacije mezd. Philip Murray, predsednik CIO, in William Green, predsednik ADF, sta zadnji teden konferirala z Rooseveltom o tem programu. Mnenje prevladuje, da je bil dosežen sporazum na konferenci.

MARŠAL PETAIN GOVORI O SMRTI REPUBLIKE

Laval uničuje ostanke prejšnjih režimov

Vichy, Francija, 31. avgusta.—Maršal Henri Petain je ob drugi obletnici ustanovitve Francoske legije, edinega legalnega političnega gibanja v okupirani Franciji, dejal, da je tretja republika mrtva in da ne bo nikdar vstala. Pokopana je bila 1. 1940, ko je bila Francija poražena v vojni s Nemčijo. Pierre Laval, načelnik francoske vlade, zdaj uničuje ostanke prejšnjih režimov in na podrtinah gradi nov režim "narodne revolucije".

"Mnogo Francozov še vedno gleda nazaj in uverjeni so, da se bo povrnila doba udobnega življenja po obnovitvi starega režima," je rekel maršal. "Profesionalni politiki, ki so izgubili svoje privilegije, in buržuazija, ki si je polnila žep z denarjem, hočejo dobiti prejšnjo oblast. Povedati jim moram, da je dotična stran naše zgodovine obrnjena. Prošlost je mrtva in mi gledamo s pogumom, potrpežljivostjo in poštenostjo v bodočnost."

Dočim je Petain naglašal, da bo vlada v Vichyju izvajala program narodne revolucije kljub vsem oviram, ni omenil detajlov notranje in zunanje politike, niti Hitlerjevih zahtev glede pošiljanja francoskih delavcev v Nemčijo. On je ignoriral tudi status Dakarja, glavnega mesta francoske Zaprane Afrike.

Francoski listi so objavili poročila iz Berlina, da se ameriška bojna mornarica pripravlja na okupacijo Dakarja, Azorskih, Kanarskih in Kapeverdijskih otokov. Francoske kolonije v Afriki so postale važno ozemlje, odkar je Brazilija napovedala vojno Nemčiji in Italiji.

Petain je govoril pri ceremonijah ob hribu Gergovia, kjer so Galci zgradili rimske legije v letu 53 pred rojstvom Krista. Pri tej je bila posvečena prst, prineblaginje, civilizacije in človeštva.

(Dolje na 2. strani.)

Domače vesti

Iz Minnesote

Duluth, Minn.—Iz Chisholma poročajo, da je tamkajšnji mladi slovenski brivec Mihael Vidmar ml. uspešno dokončal tečaj za ranocelniškega tehnika in dobil je službo operacijskega bolničarja (male operating room nurse) v federalni armadi. Pošlan je bil v Salt Lake City, Utah.

V duluthski bolnišnici St. Mary's čakata na operacijo John Ulbar z Elyja in Nik Vukolič iz Virginije.

Iz Clevelanda

Cleveland.—V zavodu za stare in onemogle je 29. avg. umrl Jos. Jerina, star 84 let in doma iz Kamnika pri Preserju na Notranjskem.

Papež je zaveznik Japoncev, pravi Wells

Angleški pisatelj priporoča invazijo Italije

VERSKA VOJNA PROTI RUSIJI

London, 31. avg.—Sloviti pisatelj H. G. Wells je ob tretji obletnici izbruha vojne objavil pesimističen članek, v katerem je naglasil, da je Amerika najbolj črna točka in faktor bodočnosti. Članek, ki obsoja britsko in ameriško vodstvo v tej vojni, je objavil list Sunday Dispatch. V tem Wells pravi, "da je papež Pij odprt zaveznik Japoncev in sovražnik sovjetske Rusije, naše zaveznice. V Vatikanu je japonska misija in tam je tudi središče japonske špijonaže."

Na vprašanje, naj pojasni, zakaj on smatra Ameriko za najbolj črna točko, je Wells odgovoril, da je to popolnoma očitno in da nima ničesar dostaviti.

"Vatikan skuša iz sedanjega konflikta provocirati versko vojno proti Rusiji," je rekel Wells. "Zakaj ne bi zavezniški začeli metati dva tisoč funtov težke bombe na Vatikan zdaj kot svarilo? Zakaj naj bi bombe ne padle na Vatikan, Kvirinal in palačo Cigi in potem, če se liberalni elementje ne zbudijo, pogoltni papeža in njegove japonske zavezniške čete Alpa? Zakaj ne bi tisoč bojnih letal bombardiralo večno mesto? Tak napad ne bi bil vandalizem. Mičnost Rima so bile vedno njegove razvaline. Katedrala sv. Petra v Rimu se v arhitekturi ne more primerjati katedrali sv. Pavla v Londonu in znano je, da so osiščni letalci storili vse, da slednjo porušijo."

Wells je dejal, da bi bila invazija Italije lažje in bolj učinkovita kot invazija katere koli druge pokrajine evropskega kontinenta. Glavna napaka Amerike je v tem, ker rada naseda protisovjetski propagandi. Protiboljševska agitacija je velik biznis v Ameriki. Izolacionisti imajo še vpliv in ta se pozna v politiki.

Wells je udaril tudi premierja Churchillja in izjavil, da je on v veliki meri odgovoren za poraze združenih narodov v tej vojni. Njemu je odgovoril rev. John C. Heenan, katoliški prelat. On mu svetuje, naj prepusti angleški letalski sili izbiro tarč. "Če bo Vatikan bombardiran, kdo bodo žrtve?" vprašuje Heenan. "Žrtve bodo poslaniki Velike Britanije, Poljske in Belgije. Nekdo bi moral povedati Wellsu, da je gostoljubnost papeža rezervirana za diplomate združenih narodov."

Naval na stanovanje indijskega voditelja

Allahabad, Indija, 31. avg.—Policija je udrila v stanovanje Jawaharlala Nehruja, voditelja nacionalistov, in ga preiskala. Naval je odredil governor distrikta. Policija je zaplenila več knjig in dokumentov. Nehru, Gandhi in drugi voditelji nacionalistov so bili aretirani in vrženi v ječe po obnovi kampanje civilne nepokornosti.

Irski republikanci pomiloščeni

Belfast, severna Irsko, 31. avg.—Pet izmed šestih članov Irske republikanske armade, teroristične organizacije, ki so bili obsojeni v smrt, je bilo pomiloščeno. Kazen jim je bila spremenjena v zapor. Vsi so bili obsojeni v smrt zaradi uboja nekega uradnika. Thomas Williams bo eksekutiran v sredo.

Japonska mora biti strta, pravi diplomat

Washington, D. C., 31. avg.—Joseph C. Crew, ki je bil ameriški poslanik na Japonskem deset let in se je zadnji teden vrnil domov z ameriški begunci vred, je v svojem govoru po radiu udrihal po japonski militaristični mašini zaradi njene krutosti in brutalnosti. Dejal je, da mora biti ta mašina popolnoma strta v interesu bodoče varnosti Amerike in združenih narodov, blaginje, civilizacije in človeštva.

Organizacija zahteva preiskavo

Washington, D. C., 31. avg.—Zveza za ustavne svobode je pozvala federalni justični departament, naj uvede preiskavo proti Diesovemu kongresnemu odseku, katerega je obdolžila, da ščiti osiščne agente in sovražnike Amerike.

Obdolžitev vsebuje brošura, katero je izdala omenjena organizacija. George Marshall, predsednik organizacije, pravi v predgovoru, da Dies in član njegovega odseka namenoma skrivajo aktivnosti nacističnega omrežja in petokoloncev v tej državi.

Marshall je znan ekonom in soavtor knjige "Price and Price Policy". On citira izjavo, katero je nedavno podal podpredsednik Henry A. Wallace, "da učinek na našo moralo ne bi bil tako nevaren, če bi bil Dies na Hitlerjevi plačilni listi."

Zveza poziva federalni justični departament, naj preišče odnose med Diesom in osiščnimi agenti. Med slednjimi so George S. Viereck, William D. Pelley, Gerald B. Winrod, James C. True, Edward J. Smythe, William Kullgren. Eugene N. San-

Debata o davčnem načrtu

Zašiljanje o dodatnem obdavčenju korporacij

Washington, D. C., 31. avg.—Senator Walter F. George, demokrat iz Georgije in načelnik senatnega finančnega odseka, je naznanil debato o novem davčnem načrtu, ki ga je predložil federalni zakladnik Henry Morgenthau. Ta se nanaša na plačevanje dohodninskega davka sproti. Senator je dejal, da je predloženi davčni načrt bolj zadovoljiv nego oni, ki predvideva naložitev kupčijskega davka za deset odstotkov.

Odločitev bo morda padla jutri, ko se senatni odsek sestane na svoji seji. Tej bo sledilo zašiljanje o dodatnem obdavčenju industrijskih korporacij. Finančni in davčni veščaki študirajo problem že več tednov.

Morgenthau je dejal, da bi prišla v federalno blagajno dodatna vsota \$660.000.000, ako se naloži dodatni davek na korporacije. Mišja kongresna zbornica je odobrila načrt glede naložitve dodatnega davka korporacijam.

Mehika počastila češke mučenike

Mexico City, 31. avg.—V navzočnosti čez tisoč ljudi je bilo mestecu San Jeronimo prekrščeno v Lidice v spomin češkim žrtvam, ki so jih Nemci pobili in požgali češko vas s tem imenom do tal. Pri ceremonijah je med drugimi govoril mehiški notranji minister Miguel Aleman. On je naglasil, da Lidice so simbol usode vseh svobodnih ljudi, ki pridejo pod nacistični jarem, zaenota je izjavil, da se bodo ljudje borili, dokler ne bo terorizem uničen.

ctuary, Robert E. Edmondson in Charles B. Hudson. Brošura vključuje obdolžitve, podprto z dokazi, da je Dies dovolil tem, da so v imenu njegovega odseka razglašali svoje prijateljsko stališče napram osišču. Druga obdolžitev je, da Dies stalno napada podpornike demokracije in nasprotnike fašizma.

Proč s defetisti!

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdržene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Nahopisi dopisov in naslovnih listov se ne vračajo. Nahopisi literarne vsebine (frizice, povesti, drame, pesni itd.) se vračajo pošiljatelja le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Vaskega nekaj

West Middlesex, Pa.—Zopet se malo oglašim, toda ne bo nič posebnega. V tovarni, kjer izdelujemo tanke za vojno, delamo po 40 ur na teden. Unija CIO zahteva zvišanje plače, toda izgleda slabo. Male kompanije so povisale plače svojim delavcem, velike se pa upirajo. Delavci se pri nas z vsakim dnem bolj organizirajo in pristopajo v unijo CIO.

Piknik društva Keystone 755 SNPJ, ki je bil menda zadnji to leto, je imel prilično dobro udeležbo, dasi je nas strašil dež dopoldne in popoldne. Vselej tega so nekateri ostali doma. Tisti, ki smo bili na pikniku, smo bili pa toliko bolj korajžni. Ta piknik so posetili iz Braddocka tudi Anton Rednak in žena in matere obeh. Rednakova mati je doma iz Marosta med Lavrico in Škofljico—tam za hribom, kjer so včasih koto mlieli in jo vezali v bale. Obe materi sta zgovorni. Rekl st: "No, sedaj pa vidimo Prosvetnega dopisnika. Z zanimanjem smo čitali vaš potopis, ki je bil zanimiv, smešen in obenem tudi žalosten. Oh, pa še tiste raztrgane hlače..."

Ta piknik je obiskal iz Coneauta, O. John Kalafatic, predsednik društva 237 SNPJ, s svojo prijazno družino. Kajne, Bog nas je malo zunaš namočil, mi smo pa poskrbeli, da smo se namočili znotraj. Coneautčani se postavijo. Povedali so, da imamo v predmestju nekaj akrov sveta, na njem pa kabino iz brun ali blodov. Tam se shajajo ob sobotah in nedeljah, prepevajo in plešejo in čas jim gre hitro naprej. Le korajžo, fantje in složno naprej.

Ze drugi sta se pri nas oziroma v Slovenskem domu v Sharonu oglašila mr. in mrs. Ogrin, ki imata v Clevelandu prodajalno s čevlji in obleko. On se je oprostil, ker ni mogel priti 2. avgusta na Domov piknik. Rekel je, da je tisti dan v Clevelandu tako lilo, da je napravilo nekaterim prodajalcem precej škodo, ker je voda tekla v kleti. Tudi njemu je pokvarila nekaj parov čevljev. Hvala za napitnico in še pridita.

V našem Slovenskem domu je sedaj v teku popraviljanje spodnjih prostorov. Napravili bomo nov pod in vse prebarvali. Tudi kegljišče bo prenovljeno. Le pridite o priliki in si ogledte.

Dost se piše o dnevu SNPJ, ki se bo vrtil v Clevelandu 5-6-7. septembra. Če vsi upoštevamo vabila, ne bo nihče ostal doma, marveč se bomo drenjali v Clevelandu kot klinčki v škatli. Na svidenje!

Anton Valentincič.

Poročilo nabiralke

Detroit, Mich.—Dne 26. avgusta 1942 sem na gl. predsednika Vincenta Cankarja poslala ponovne prispevke v vsoti \$59.77, in sicer za ruski relief \$47.52 in v pomoč nesrečnim rojakom v stari domovini \$12.25. To vsoto sem večinoma nabrala v poslopu SND, ker rojake po hišah obiskovati je nemogoče.

Večina prispevateljev je izra-

zila, da je še časa, da se daruje v pomoč rojakom v stari domovini. Je že res, da sedaj jim je še nemogoče poslati pomoči. Vendar pa ne smemo odlašati do zadnjega, ker pomoč bodo potrebovali takoj, ko bo to klanje prenehalo, in takrat nabirati bo skoraj prepozno. Kajti siromaki, kateri bodo toliko srečni, da bodo ostali pri življenju, se bodo znašli popolnoma brez vseh sredstev. Brez kruha, brez obleke in obuvala ter njih domovi porušeni in požgani.

Darujmo in prispevajmo že sedaj zanje. Prispevajmo za ruski relief. Kajti osvoboditev Jugoslovancev in drugih podjarmljenih narodov je odvisna od ruske zmage. Ako Rusija podleže, bo tudi nam precej slaba predla. Društva in druge organizacije naj bi večkrat prispevale v to svrhu iz svojih blagin, kajti nabiralec in nabiralke je nemogoče doseči vseh. Veliko je tudi takih, katerim je vsak še tako trapasti izgovor pri roki in ga mečejo nabiralcem v obraz.

Za dobra in samaritanska dela in prispevke se večinoma le ene in iste osebe (člani društev in drugi posamezniki) zrtvujejo. Janezi Nedami so pa vedno prosti. Ako bi iz društvenih blagin darovali, bi bili poštevanjeni tudi Janez Nedam. Ko bo društvena blagajna blizu ničle, se naj razpiše izredni assessment. Zakaj bi ti vedno posegal v žep, zakrknjenci in trodrovratniki pa nikoli. Nekateri, ko jih vprašas za prispevek, se pa-celo tako obnašajo, kot da gredo tisti prispevki v žep nabiralcev.

Ene moja sonabiralke je izjavila, da je radi trapastih izgovorov in onih, ki se obnašajo kot da gre vse to v njen žep, popolnoma izgubila voljo za nadaljnje pobiranje za ta relief. Tudi podpisana ne bom vprašala nikogar več. Kdor ima usmiljenje do svojih trepih rojakov in kdor se zaveda, ako Rusija izgubi to vojno, da bo tudi njega oplazil Hitlerjev bič, naj se priklasi in v to svrhu daruje podpisani ali pa Katy Krantzovi in Mary Jurevici. Vse tri smo še posebej pooblašene od društva 121 SNPJ za nabiranje prispevkov.

Torej kdor misli darovati, se naj obrne na eno ali drugo zgoraj omenjenih rojakinj. Tudi vi, kateri ste že dali, ne imejte izgovorov: sem že dal. Gotovo, da smo že dali. Nekateri že dvakrat in trikrat, toda še in še in še moramo darovati, dokler ne bodo brutalnežji uničeni. Voljo nabiralca za nadaljnje delo ubijte tudi kak prispevatelj, kateri ne vidi takoj svojega imena in daru v listu, in svoji okoli, da je dal, toda ni nikjer vsota obelodanjena.

Prijatelj, nabiralec ne more vsak dolar ali kvoder posebej naprej pošiljati. In kadar pošlje, vzame tudi čas predno je isto priobčeno. Kajti pošiljatelj se v listu priobčujejo po vrsti kot prihajajo, ker radi prostora ni mogoče vse naenkrat priobčiti. Torej nič strahu, da bo tvoj kvoder ali dolar nabiralca za sebe obdržal. Vsak dolar in cent gre v gl. urad na osebo, katere je v to

svrhu pooblašena denar prejemati.

Kot že rečeno, niti eden cent se ne obdrži. Pač pa še znamke in denarne nakaznice plačujemo iz svojega žepa. Tako da pride vsa nabrana vsota na mesto, kamor spada. Torej zanaprej ne čakaj, da te bo prišla nabiralca moledovat za prispevek. Daruj in dar izroči eni zgoraj omenjenim ali pa podpisani, ako nočeš sam naprej poslati. Me smo pripravljene vaše darove prejemati in jih naprej pošiljati na svoje stroške. Ne bomo pa hodile od enega do drugega več. Vsaj jaz ne. Lepa hvala vsem darovalcem, posebno pa onim, kateri so vsote sami ponudili, brez da bi jih vprašala. In ti so darovali najvišje vsote.

K. Junko, 121.

S pota

Na mojem zadnjem potovanju po Minnesoti sem zopet doživel in videl marsikaj. Naj pričenem pri kraju in v kraju naših prvih naseljencev v Minnesoti, v Elyju, da ne omenjam okolice Kraintowna (Albany), St. Stephena (Brokway), St. Josepha, St. Clauda itd. Ely je lepo, cvetoče in hitro rastoče mesto. Busi in vlaki pripeljejo do tja, naprej proti Kanadi pa so krasna jezeza in pragozdovi in nikake železnice več.

Tukaj je imela svoje zborovanje SZZ, o čemer sem v Prosveti že nekaj poročal. Naj še pristavim, da čast dekletom in ženam, kar sem videl 16. avgusta. Ženske so nastopile v tako zvanih "drill teamih", katero delo je vodila urednica Zarje, glasila SZZ; Albina Novak iz Clevelanda in lepi slovensčini in angleščini. Slavnost se je vršila v školskem parku. Raztolmačila je poimen dneva in obče SZZ.

Na Elyju je vse zelo živahno. Na stotine mladih fantov, med njimi mnogo Slovencev in članov SNPJ, je že odšlo v armado za obrambo Amerike. Samo družina J. Rozman je dala štiri sinove, Joe Mavet pa že dva—vsi so člani SNPJ. Mladina gre v boj, mi pa moramo skrbeti za pomoč.

Zdaj se mi zopet nudi potovanje in nekako uradno povabilo me kliče v največje slovensko naselbino v tej deželi, v Clevelandu. Ako ne pride kaj vmes, se vidimo v metropoli.

Nemalo me je srce zabolelo, ko sem slišal, kaj se je zgodilo v Chicagu na konvenciji KSKJ. Nekdo je govoril o predlogu za nekakšno pomoč koristni in trajno dobri ustanovi, Slovenskemu muzeju v Clevelandu. Dejal je, da je v tem muzeju le nekaj starih velikih stroškov. Taki ljudje nimajo prav nobenega smisla za zgodovinske zanimivosti in vrednote. Žalostno, ker nas tepe ta narodna nevednost. V rodni domovini uničuje sovrag lepo Slove-nijo, tukaj v naši novi domovini pa nam sekajo rane lažifrazirji. Kot član več slovenskih organizacij to bridko čutim.

Na prej omenjeni konvenciji je šlo vse veselo naprej in stari odbor je bil izvoljen brez kakih velikih stroškov. Le dva kolega sta bolj drugačna kot bi bila lahko, to je, lahko bi bila bolj bratsko napravila med seboj. Lahko bi si bila prej segla v roke namesto potem, ko se je potrošilo veliko denarja na stroške organizacije. Po volitvah se je eden izrazil, da je to storil (se maščeval) zato, ker je kljuboval zmagovalec na prejšnji konvenciji.

Konvencija najstarejše slovenske podporne organizacije se je vršila jako povoljno. Sklenila je, da se prihodnja konvencija vrši tam v lepem Coloradu. Tam med večnimi snežniki ne bo vročine, ne ropota poulične, niti velikomestnega prahu kot je bilo vse to v Chicagu. Tam so delegatje vse to uživali do zadnjega dne. Le zadnji dan je prišla nevihta z dežjem, da se je več delegatov pritožilo radi prehlada. No, kot večni delegat se vidimo v prijaznem Coloradu, če bo šlo vse po sreči.

Matija Pogorelec.

Za svobodo Indije

Chicago. — Zadnji četrtrek zvečer se je pisec teh vestic udeležil velikega shoda v čikaškem "loopu" za svobodo Indije. Shod je sklical tukajšnja postojanka Odbora za povoljni svet (Post World War Council). Kolikor mi je znano ni noben čikaški list objavil naznanih o tem shodu. Razposilanih je bilo le okrog 3000 dopisnic in na ta shod je prišlo nad dva tisoč ljudi. Veliki metodistični avditorij je bil poln že pol ure pred shodom, poznejši udeleženci pa smo napolnili še tri manjše dvorane v drugem nadstropju, kjer smo slišali govornike po zvočniku. Prejšnji teden se je vršil enak shod na kampusu čikaške univerze in tudi tam so imeli "overflow meeting", da so se morali preseliti v večjo dvorano.

Iz tega je razvidno, da je med ameriškim ljudstvom veliko zanimanje za "vprašanje" Indije, veliko simpatije do zahteve Indijskega narodnega kongresa za takojšnjo neodvisnost izpod angleške nadvlade. In to kljub ogromni sovražni propagandi po tisku in radiu. Eden največjih paradoksov in ironij je žalostno dejstvo, da se v tej propagandi proti neodvisnosti Indije, češ, da "zdaj ni čas zato", udeležujejo ali celo odlikujejo ljudje, ki izpovedujejo svojo vero v Atlantski čarter in štiri svobodščine in naglašajo, da se ta vojna vrši za demokracijo in za svobodo vseh narodov. Ljudje smo pač taki.

Saj tudi Kristusovi namestniki raznih verskih sekt pridigujejo iz dneva v dan o krščanstvu, toda v njih cerkvah ga najdeš zelo malo — skoraj vse prej kot krščanstvo. Krščanstvo je ljudem, posebno pa njegovim profesionalnim oznanjevalcem, le na jeziku; zato pa je tudi tako bankrotirano. In krščanstvo ni edino, ki bolega na tej bolezn. Na tem shodu so bili trije govorniki — Anup Singh, Indijec, profesor Maynard Krueger (član SNPJ) in E. Stanley Jones, ki je bil 35 let v Indiji in jo torej pozna tako dobro kot svojo rojstno domovino Ameriko. Vsi trije govorniki so bili izborni. Anup Singh je orisal dolgoletno borbo 380 milijonov Indijcev za neodvisnost svoje dežele, pobijal sovražno propagando v Ameriki in Angliji in naglašal, da je v interesu zmage združenih narodov, da Indija čim prej dobi svobodo. Dejal je, da je po fiasku zadnjih Crippsovih pogajanj objela indijske mase velika razočaranost in da so mnogi začeli izražati nekakšno veselje nad zmagami Japonske nad zapadnimi imperialisti, čeprav se zavedajo, da je japonski in nacifastični imperializem veliko slabši in brutalnejši kot je angleški ali holandski.

Singh je dejal, da je prav ta pojav: nekakšno cinično veselje nad japonskimi zmagami na Malajih in Vzhodni Indiji, ki je nastalo med Indijci po fiasku Crippsove misije — odgovoren, da so se Ghandi in ostali voditelji Indijskega kongresa odločili, da preusmerijo ta tok v borbo za neodvisnost Indije, ker le svobodna Indija se bo lahko uspešno borila proti japonskim imperialistom in nacifastičnim zavzemnikom v Berlinu in Rimu. In tako je danes v Indiji v teku ena največjih borb za narodno neodvisnost.

Singh je močno žigosal Crippsa, ki je imel pred svojo jalo-vo misijo velik ugled v Indiji kot zagovornik indijske neodvisnosti; toda danes je popolnoma ubit, ker je bil za britske torije in imperialiste v Jerjavico po kostanj.

Maynard Krueger je tudi podporbo Indijcem za neodvisnost z zelo učinkovitim govorom. Dejal je, da je zadnje dni čital za-

pisnike debat v angleškem parlamentu za časa ameriške borbe neodvisnosti. Rekel je, da je bil zapisnikih čital enake argumente angleških torijev in perialistov, proti ameriški Kontinentalnemu kongresu njegovim voditeljem kot jih nes čitamo in slišimo proti nekemu kongresu, Ghandiju drugim voditeljem.

V obeh angleških oblastih in njih intelektualnih opredelili ameriški kolonisti leta "nesposobni" za samovoljo, so danes Indijci; da ni bilo njimi "enotnosti", kot je danes med Indijci; da Kontinentni kongres ni imel nobene "legalne" podlage in da je govoril le v "nu" "peščice nezadovoljnejših" "zlih duhov", kot to danes mo-in slišimo o Indijem Kongresu; da ameriški kolonisti niso imeli "sposobnih" vodiljev, ki bi bili "zmožni" za državo, kot to slišimo danes indijskih voditeljih; da so bili ameriške mase "ignorantne" roma so imele kolonije sploh "ženstvo", kot to danes slišimo indijcih voditeljih; da so bili ameriški kolonisti "ignorantni" dijskih masah. Povrhu je takrat Anglija še v vojni s Francijo, kot je danes z osi.

Da se ameriški kolonisti ozirali na te "argumente" angleških imperialistov in njih opredelili da so se smatrali in tudi tu dokazali, da so bili sposobni za neodvisnost, ve danes otrok. Krueger je dejal, da očigled ameriške zgodovine žalostno in da Američanom slabo pristaja pobijanje zah Indijcev po neodvisnosti. Čelantski čarter in štiri svobodne kaj pomenijo in če se bo za demokracijo in svobodo dov, tedaj mora to veljati za Indijo ne glede na vo Sploh je sedaj najboljši čas to dejansko pokazemo.

Zelo učinkovit govor je tudi Stanley Jones, ki je 35 misijonaril po Indiji. Njemu čanstvo ni prazna fraza, k tudi ne demokracija in svob Indnglijo je zelo dobro analiz Dejal je, da sta dve Anglije demokracija (doma), materialamentov, svobodoljubna javilizirana. Toda, ko ta Ang prestopi Sueški prekop, post vsa drugačna: ohola, domin na Kanadi, Novi Zelandiji, stralji in Južni Afriki je pripravljena dati dominio status. Ne pa Indiji, ker so dijci — temne polti... S smatra drogopolitne ljudi manjvredne. Vse to je odgovno, da je ljudstvo na Malaji v Vzhodni Indiji ostalo pas ali pa še celo pomagalo Jace. Zdržene narode, pose pa Anglijo in Ameriko je poril, da se kaj takega lahko tudi v Indiji, če ta ne dobi višnosti oziroma pravice, da loča o svoji usodi.

O Indiji je rekel, da je delež staro civilizacijo. Takrat, ko naši predniki v Evropi hodili zaviti v živalskih kožah, bivali v duplinah ali mitivnih naseljih, sekali s kamnitimi ali kvečjemu z bronami sekirami in lovili divjake z enakim orožjem, so v Indiji hodili v svili in razpravljali filozofiji. Dejal je, da se ni boji, da se Indija ne bo zvladati; toda naj je sposobna ne, ona je upravičena do svob in enakosti v družbi narodov sicer naj dobi svobodo čim prej dokler se ni prepozno, dokle Indiji ne nastane "druga" fra (civilna vojna proti Angliji). Ti indijske mase v resnici ne hrepene po neodvisnosti kot hrepene ameriški kolonisti 1776. Narod, ki se zna boriti tako civiliziran način — s pa

(Daje na 3. strani)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 1. septembra 1922)

Domake vesti. V Tayloru III., je utonil 37-letni Jos. Ba od Trbovelj, član SNPJ.

Delavske vesti. Železniki še vedno v ostrem boju z bami.

Inozemstvo. Med Italijo in goslavijo grozi nov konflikt: bilizacija v Jugoslaviji.

Sovjetska Rusija. Vojni sar Trocki je naznanil zmo sovjetske armade na mo.

Tedenski glasovi

Japonski gengsterji so poročali iz Tokija, da so bile vse ameriške bojne ladje potopljene v pomorski bitki pri Solomoni. Nekaj dni kasneje so pa poročali, da jih ameriške bojne ladje (potopljene!) še vedno napadajo. Lažniki niso naredili kopije prvega poročila.

Ključke iz Berlina ima sršene v hlačah. Druga fronta je gotova stvar, ampak kje bo? To ga muči. Kje zagrmí? To mu krade spanec. Ključke pa ne sme pokazati, da so nacijski šploni na Anglškem odpovedali službo; pokazati mora, da natanko ve, kje prihaja druga fronta. Posledice te Ključkeve "vsevednosti" so sledeče:

Radio iz Amsterdama: Pripravlja se napad na Holandijo!—Radio iz Kopenhagna: Pripravlja se napad na Norveško!—Radio iz Madrida: Pripravlja se napad iz Gibraltarja skozi Španijo, točji tri milijone španskih junakov bo zlomilo vsak napad!—Radio iz Vichya: Pripravlja se napad na Tunisijo in od tam v Tripolitanijo!—Radio iz Rima: Pripravlja se napad na Sicilijo in Grško!

Šangri-La pa javlja: Druga fronta pade iz oblakov naravnost na Berlin!

Policija v Braziliji aretira dnevno po tisoč fašistov in nacistov. Ako Brazilija ne doseže s svojo napovedjo vojne ničesar drugega, kakor to, bo storila velikanski korak do zmage. To bo vredno dveh vojaških zmag na suhem in ene na morju.

Na prvi strani nekoga "jugoslovenskega" lista je sledeča važna vest: Stalin "puši" lulo, Churchill "puši" cigaro in Roosevelt "puši" cigarete. To je kajpada silno važna reč, ki bo pomagala do druge fronte... Kaj pa "puši" kume Ninčič?

Slovenski četniki v starem kraju operirajo v širokem polkrogu. To se vidi iz poročil, ki prihajajo dnevno. Četniki zavzemajo mesta in vasi od juga in hrvaške meje, po Spodnjem Stajerskem in Gorenjskem. Ljubljano, katere je središče, pušajo še pri miru; ta pride zadnja na vrsto. Ko bo tudi Ljubljana okupirana, plane združena četniška armada na Notranjsko in Primorsko.

Kako prijetno bi bilo, če bo vse to izvršeno ob času, ko bo velika ofenziva na drugi fronti na svojem višku!

V Illinoisu imamo senatorja, ki se piše Brooks. Ker ima kodraste lase, mu pravijo Curly ali Kodravec. Curly je ljubček in varovaneč čikaške Tribune, katere bolj črti Roosevelt kot Hitlerja. Ker je Kodravec spet kandidat, ga Tribuna svedda hvali na vse pretege. Pred dobrim tednom je Tribuna razobnala, da se je Curly krepko potegnil za "nigre" v južnih državah. To je bil migljaj "nigrom" v Illinoisu, naj ne pozabijo nanj. Kaj pa je storil? Predlagal je, naj volilni davek v južnih državah ne velja za tamošnje vojake, ki bodo volili v svoji službi.

Druga dne je prišlo pojasnilo, da je Kodravec tisti predlog enostavno "izmaknil" (po angleško "highjacking") senatorju Pepperju iz Floride. Vzel je že natiskan Pepperjev predlog, prečrtal ime predlagatelja in vpisal svoje ime. To dokazuje, kako trda gre za dobre predloge senatorju v zadnjem momentu, ko se bližajo volitve. Drugače je senator Kodravec lep mož, je vedno lepo oblečen in nikdar ne pljune na "sajdvak"...

V nedeljo popoldne nas je prijatelj informiral, kako stoje naši pomožni skladi. Vse bo all right, je rekel. Slovenski delavci v Ameriki bomo najprej pomagali Rusiji, katere je še vedno—in vedno ostane—odprta. Potem bomo pomagali Kitajcem, ki imajo tudi še vrata odprta. Potem bomo pomagali Indijcem, ki so še od vseh strani odprti. Potem bomo pomagali svobodnim Francozom, ki so na široko odprti od afrikanse strani. Potem bomo pomagali revnim Etiopcem, ki imajo svojo domovino odprto od Rdečega morja in od sudanskih puščav. Potem bomo pomagali — — —

— For the love of Mike, prijatelj, kdaj pa pride naša Slovenija na vrsto?

Le brez skrbi. Vse bo all right. Slovenija še ni odprta... Mi pa imamo toliko denarja, da ne vemo kam z njim... Ne moremo čakati z našimi polnimi vrečami cekinov. Zato je treba, da pomagamo vsemu svetu, ki je še odprt... Mi lahko pomagamo. Saj imamo s čim... Le potrpite! Saj bomo pomagali—in še kako! Čim več bomo zdaj razdajali, tem več bomo imeli, ko pride čas — — —

Bratje pri Enakopravnosti mislijo, da bi morali zastopniki Jugoslavije predstaviti Američanom zadevo italijanskih grozodejstev v starem kraju. Čemu čakati na urednike naših listov, naj oni vrše to nalogo? Saj res! Brutalno dejstvo pa je, da je bilo doslej malo ali nič brez urednikov. Če hočeš, da bo kaj izvršenega, izvrši sam—in potem se pripravi, da tebe ne po tebi brataka pest!

Še nekaj je zelo potrebna. Danes ni primerno, da bi uredniki mahali drug po drugem, dasi domala vsi zaslužijo pet po desnem in pet po levem. Lomijo ga, da je strašno. Zakaj ne bi priznali tega in mahali vsak—po sebi? Kdo se prvi razgali in oplazi? Mahati po drugih ni nobeno junaštvo—mahiti po lastnih "čubih" pa bo nekaj.

Grupa ameriških letalcev, ki se je udeležila navalu na nacijsko bazo pri Diopu, Francija.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Senator o barbarizmu v Sloveniji
New York, (CBS). — Senator Lucas iz Illinois je govoril pred ducem o popolnem razrušenju 16 vasi v Sloveniji, zasedeni od Nemcev in izjavil: "Le z izrazno masno klanje moremo označiti ta zločin. Senator Lucas je, nadaljeval: "Strahotno jasno je, da nacisti ne bodo ustavili svojih brutalnih poskusov, teroriziranja in strahovanja evropskih narodov. Nova hudodelska nemurnost nacistov, s katero upajo ustaviti naraščanje upora, so pokolji nedolžnih talcev nov zločin, ki so ga Nemci dodali dolgi vrsti svojih brutalnosti nad podjarmljenimi narodi. To bo le ukrepilo odločenost teh narodov, da se za vsako ceno osvobodijo svojih tlačiteljev. Vsesokoli po zasledenih deželah se dvigajo uporniki in tvegajo življenje v svojem odporu in sovražnosti napram nacističnim gospodarjem, ki se zama trudi, da jih podjarmijo."

Slika zasedene Slovenije
"France" prinaša naslednji članek pod naslovom "Odpor v Jugoslaviji", ki podaja zanimivo sliko o silah in sredstvih, s katerimi laški "osvojevalci" gospodarijo v Sloveniji:

Opdor proti laški oblasti v Sloveniji narašča. V nekaterih okrajih so bili fašisti primorani tako pomnožiti svoje čete, da je razmerje med vojniki in civilnim prebivalstvom 1:3. Štiri laške divizije, skupaj 75.000 mož in več kot 5000 članov italijanske vojaške milice, le s težavo zadržuje red na ozemlju, na katerem živi komaj 250.000 kmetov.

Glede načina pritiska na ljudstvo so se Lahi pokazali enakovredni Nemcem: 42 slovenskih vasi so popolnoma porušili. V eni teh vasi, Ilirski Bistrici, so postrelili vse moško prebivalstvo. Prestolnica Ljubljana je ograjena z bodičasto žico. Lahi zaplenjujejo vsemogoče, predvsem čevlje in usnje. Dne 5. junija so postrelili 207 prebivalcev.

Opomini laškega časopisa Slovenscem
Havas prinaša iz Rima sledeče: "Regime Fascista" znova priporoča Slovincem, naj se ne pridružujejo gerilskim bojevnikom. List trdi, da se v začetku, ko so priporočale laške in nemške čete, niso puntali in na ta način izbrabljali naklonjenost režima, ki jim je zajamčil njihov etniški karakter. Sedaj pa se je od komunistov organizirani odpor razširil med Slovinci in njihovo prikrito sovražnost napram Italijanom je buknilo na dan in povzročilo celo vrsto sabotažnih poskusov in atentatov. Tako je zdaj že več kot leto dni. Slovenski narod stoji na križišču, piše "Regime Fascista". Pokazati mora svojo socialno in politično zrelost v dveh stvareh: ali bo zares odklonil banditizem in sodeloval z laško oblastjo, ali pa se bo postavil na stran sovražnikov civiliziranih narodov in bo moral potem prenašati posledice te odločitve. Ali z Rimom ali z Moskvo! Na vsak način pa je potrebno zadušiti slovenski punt. Zastonj je upati, da bi bilo mogoče privedi slovenske upornike do pametnega in pravičnega mišljenja, toda razumni ljudje žive brez dvoma tudi onkraj Postojne in Ljubljane. Povejmo jim torej še enkrat, zaključuje list, da bo tudi italijanske potrepljivosti enkrat konec.

Ko so gerilci prestregli in o-svojili cel vlak
(The Christian Science Monitor objavlja celo vrsto avtentičnih podatkov o junakih odpora v deželah, ki so jih Nemci zasedli, v katerih pa se narod še vedno upira. V svoji številki od 12. avgusta prinaša ta bostonski list pod gornjim naslovom sledeči dopis):

Pred kratkim so natrpali 2000 Jugoslovancev, mož in mladeničev iz Ljubljane na železniški vlak, ki bi imel to iz svojih domov iztrgati in laškemu suženjstvu namenjeno skupino odpeljati v Trst. Komaj 70 milj od tega laškega mesta, je moral vlak zapeljati čez viadukt, preko katerega pa ni nikdar prišel. Odkrivanje na to dozdaj nepoznano, neverjetno in edinstveno povest, katere posledice so pretelesle ves svet, ko so Italijani v znak masčevanja porušili 64 kmečkih hiš v So-dražici in bombardirali štiri druge manjše vasi.

Ko so Lahi in Nemci prikorakali v Jugoslavijo, je visokorasli in črnolas Karol Bablar, slovenski pravnik iz Ljubljane, 32 let star, porinil vstran glasbo in slikarstvo, s katerima se je največ bavil in se vrgel v sicer nevernati, toda brezobzirni boj proti o-svojevalcu in postal vodja gerilškega oddelka.

Barbar in njegovi prijatelji so osvojevalcem delali toliko neprikladi, da so sklenili Italijani v svojo zavaranja proti novim nemščini, obrati večje število mož iz Ljubljane in jih deportirati v Italijo. Toda oddelek Karola Bablarja in 21 njegovih prijateljev, pravega talididijakov, je po-ostrelil v popotnike in se srečali v letalu v svoje gore sku-
paj 2000 novimi uporniki, s 40 uporniki in vojniki, uplenjenimi stroji in precejšnjo množico municije.

Vlak se je prazen vrnil v Ljubljano, Lahi pa so se masčevali, ne na bojevniki, temveč kakor je to zida njihova navada, nad neoboroženimi kmečkimi prebivalstvom. Bablar in njegovo

Odmev slovenskega trpljenja v Ameriki

New York, (JIC). — Prinašamo besedilo govora senatorja Elberta D. Thomasa o laškem in nemškem preganjanju slovenskega naroda.

Senator Elbert D. Thomas je v svojem govoru obtožil sile o-si-
sa, da so se odločile izbrisati z zemlje slovenski narod.

Senator iz Utaha je omenil, da je dr. Miha Krek, podpredsednik jugoslovanske vlade, izjavil, da je bilo iz Slovenije, zasedene od Lahov, odvedenih v koncentracijska taborišča 130.000 Slovencev, 5000 jih je bilo vrženih v zapor v domovini, 410 ustreljenih in 42 vasi požganih.

Senator Thomas je tudi povedal, da je bilo iz Slovenije, ki je zasedena od Nemcev, izgnano 160.000 mož, žen in otrok na Poljsko, v Srbijo, Hrvaško in Nemčijo. Po poročilu dr. Kreka je bilo v Mariboru in na Bledu umorjenih od nacistov 1064 talcev, 16 vasi pa je bilo požganih in vse prebivalstvo pomorjeno.

"To je zares nekaj nov zakon krutosti in strahovlade", je dejal senator Thomas.

"Prizori, po deželah zasedenih od osi-
sa, nam kažejo, kaj nam

Hitler obeta s svojim taozvanim novim redom."

Dopisovanje potom rdečega križa
Po vesteh, ki jih je Jugoslovanski informacijski center prejel iz domovine, je pozval dne 5. marca t. l. ljubljanski Rdeči križ sledeče osebe, naj se javijo tajništvu poizvedovalnega urada: Abac Ljudmila, Babnik Ana, Berglez Julij, Bervar Rafko, Branković Svetolik in svoji, Cvenik Nada, Čretnik Rozika, Rebeljak Albin, Detela Slavko, Društvo privatnih nameščencev, Galander Franc, Humer Jože, Jalen Janez, Jevdčević Mihajlo in svoji, Klobava Peter, Kočevar Ivan, Koloda Janez, Križaj Julija, Lipovec Franjo, Jurist, Ložar Nika, Luschna Emil, Mišvel Ivan, stroj, tehnik, Novak Nande, Poljak Minka, Potrč Ema, Ravna-her Gušti, Ravnik Alojz, dr. Ivan Seneković, Senica Vilko, Švagi Ludvik, Teržan Ivan, Treven Ivan in svoji, Vagaja Boža, Valenčič Emilija (vdova Sigmund), Vidmar Tončka, Zemljčič Malčka, Zorko Justin, Zupanek B., dr. Dominik Zvokeš. V glavni pisarni na Gospodarski cesti naj se javi Perše Alojzija, Brod št. 33.

Hitler obeta s svojim taozvanim novim redom."

Domacha fronta

OFFICE OF WAR INFORMATION
Washington, D. C.

Boj proti rastoči draginji je boj brez prestanka. Ako hočemo, da se življenjski stroški ne podražijo, moramo biti stalno na straži. Vsakdo, ki se spominja zadnje svetovne vojne, ve, kaj se godi, ako cene niso pod kontrolo. V Združenih državah so cene življenjskih potrebščin toliko narastle, da so mezde vedno zaostajale za njimi.

V teku zadnje vojne je na primer cena za par "overalls" narasla od 82 centov na \$2.95. Delovna oblačila—overalls, žaketi, dungarees, delovne srajce in blace—so važen izdelek v proračunu vsake delavčeve družine in kadar stanejo preveč, je zares hudo.

Minuli teden je Office of Price Administration nekaj ukrenil, da cene delovnih oblačil ostanejo primeroma nizke. OPA je spoznala, da v industriji delovnih oblačil obstoja položaj, ki, ako se ne popravi, dovede do višjih cen delovnih oblačil v prodajalnah na drobno. OPA je najprej znižala maksimalno ceno materiala, ki se rabi za izdelovanje delovnih oblačil in potem je znižala maksimalno ceno za tovarnarje in veletržce teh oblačil. Vred tega se bodo delovna oblačila, ki jih skoraj vsi ameriški delavci rabi-
jo v industriji in v poljedelstvu, nadalje prodajala ne po višjih cenah kot so se zadnjega marca.

Vojni department vodi obširno kampanjo za nabor 100.000 izurjenih mehanikov in tehnikov, ki naj služijo v vojni zračni sili, v signalnem zboru in v oddelku vojnih zalog (Ordnance Department). "Uspešni prosilci bodo deležni dodatnega vežbanja na delu, da morejo odgovorjati predpisanim kvalifikacijam vojnega tehnika," je izjavil vojni department. Zračna sila potrebuje zrakoplovne mehani-

ke, radiomehanike, radiooperatorje in popraviljace, kovinarje in "velerje". Signalni zbor laške telefonske in telegrafске vezače, instalatorje-popraviljace in "repetermen", radiooperatorje in popraviljace, telegrafске operatorje in popraviljace itd. Ordnance Department potrebuje popraviljace instrumentov, strojne mehanike, električarje, optike in mehanike na radialnih mašinah. Val prosilci morajo biti ameriški državljani v starosti od 18 do vstevši 44 let in morajo dobiti primerno odpustnino od svojega "draft boarda". Morajo biti sposobni za splošno vojaško službo po sedanjih zahtevah. Prošnje je treba vložiti pri lokalnem rekrutnem uradu armade oziroma letalskega zbora.

Kako greste na delo ali na trg? S tramvajem, busom, "subwayjem" ali železnico? Kakor koli se vozite, najdste prihodnji mesec še večjo gnečo kot sedaj. Office of Defense Transportation svari, da lokalna prometna sredstva bodo prevažala največji tovor v svoji zgodovini. Ze danes je število potnikov 40 odstotkov večje kot lani in otvori-
tvo šol bo še dodala k temu bremenu. To pomeni pomanjkanje sedežev, gnečo in še druge neugodnosti. Od pomoči pa ni, ker vse to je posledica čim dalje manjše rabe privatnih avtov in rastoče prometne potrebe velikanse armade vojnih delavcev.

Nujna potreba za prihranitev kovin, kavčuka, masčobe in drugih snovi, od katerih je odvisen razvoj naše vojne produkcije, je vsak dan večja. Obratovanje naših tovarn je bilo povspeleno na strašno brzino. Da se taka brzina vzdržuje, morajo tovarne dobivati surovine in normalni načini zalaganja ne zadostujejo. Zato je treba najti nadomestilo za nabiranje stare žare. Drugače bomo zaostajali na poti do zmage.

Kuhinjska masč je za Ameri-

ričane nov predmet, ki ga je treba prihraniti za vojno rabo. Ako vsaka gospodinja prihrani le po dva funta drugače ničvrednih odpadkov masčobe na mesec, bi se lahko pridobilo pol milijarde funtov za izdelovanje streliva, zaščitenih navlak za tanke in bojne ladje in masč za krmila, sesalke in drugo pomorsko mašinerijo.

Gospodinje se pozivajo, naj skrbno shranijo:

(1) Mast, ki preostaja v ponvi od pečenja šunke, govedine, jag-njetine in perutnine.

(2) Mast, ki se cedi od pražnje stekov, zrezkov, teletine, šunke.

(3) Masčobe, živinske in rast-linske, ki so se porabile za praženje krompirja, rib, testenin in drugih jedi.

(4) Masčobe, ki se pridobiva-jo od kuhanja slanin, klobas in aličnih mastnih jedil.

Sledeča navodila naj veljajo za gospodinjo:

(1) Mastni odpadki naj se iz-lijejo v lonec s široko odprti-no (kot so kante za kavo ali zabe-lo). Ta posoda mora biti čista in mast naj se dobro precedi, da ne ostanejo v listi ostanki me-sa ali drugih snovi. Ne držite masti v papirnatih ali steklenih posodah—marveč le v kovin-skih.

(2) Držite vse to na hladnem prostoru kot je domača ledeni-ca, da se mast ne pokvari.

(3) Ko gospodinja nabere vsaj en funt, naj ga odnese k sosed-njemu mesarju, ki sodeluje v tej kampanji. Mesar bo plačal gos-podinji ono ceno, ki jo on dobi od tovarnarja, manj en cent, ki ga mesar obdrži za svoje stroš-ke.

(4) Poudarja se, da ti mastni odpadki se ne bodo nikakor ra-bili za hrano.

(5) Gospodinja naj prinese prihranjene masčobe ne ob kon-cu tedna, ampak po možnosti v začetku tedna.

Angleški zunanji mi-nister obišče Ameriko

London, 31. avg. — Tu so na-mignili, da bo zunanji minister Anthony Eden kmalu odpotoval v Ameriko. Datum odhoda še ni določen. Eden je obiskal Ameri-ko v decembru l. 1938, ko ni bil član vlade. Takrat je imel važ-ne razgovore z ameriškim vidi-telji.

Maršal Petain govori o smrti republike

(Nadaljevanje s 1. strani.)

šena iz vseh delov Francije in njenih kolonij.

Lisbona, Portugalska, 31. avg. —Načelnik francoske vlade La-val je pognal na tisoče židov-skih otrok v koncentracijska ta-borišča pri Vichyju, se glase sem dospela poročila. Otroci so bili odvedeni iz stanovanj, v ka-terih so bivali pod zaščito me-dnarodnega in ameriškega Rde-čega križa in drugih dobrodelnih organizacij.

Ta protizidovska akcija, pod-vzeta na ukaz nacijev, je sledila aretacijam 10.000 židov v oku-pirani Franciji. Kam so bili ti odvedeni, ni znano. V zasede-nih krajih so morali židje, kate-re so oblasti izgnali, pustiti svo-je otroke. Dognava se, da je bi-lo okrog 20.000 židov, ki so prišli iz drugih držav v Francijo pred izbruhom vojne, izgnanih.

Najzanesljivejša dnevna de-lavska vest so v dnevniki "Pro-sveiti." Ali jih čitate vsak dan?

Staro železo in jeklo je potrebna kovina

Med mnogimi besedami, ki jih je vojna prinesla v splošno rabo in ki imajo velik pomen, je beseda "scrap", s katero označujemo odpadke ali staro šaro te ali one snovi, kakor tudi obnošene ali obrabljene predmete, napravljene iz te snovi. Karkoli je napravljeno iz železa, pa ni več za rabo, je "scrap iron", staro jeklo je "scrap steel".

Važnost teh odpadkov je oči-vidna iz sledečega primera: Po-lovica vsakega tanka, ki se vali iz ameriške tovarne, je naprave-ljena iz starega železa ali jekla, polovica vsake ladje, ki se spu-sti na morje, je tudi naprave-ljena iz starega železa ali jekla in polovica vsake bombe in projek-tila, je tudi "scrap".

Zato je najbolj potrebna snov v današnjem vojnem naporu "scrap"—šara iz jekla ali železa.

Večinoma se ljudje zavedajo potrebe starega jekla in železa, saj je toliko agitacije za nabira-nje teh reči, ni pa mnogo ljudi, ki se zavedajo, zakaj je "scrap" zares potreben. Mnogi ljudje bi mislili, da vse, kar se izdeluje iz odpadkov, mora biti manj vredno in se čudijo, zakaj se do-bro jeklo ne izdeluje direktno iz železne rude.

Odgovor na to je, da je sicer rea, da se dobro jeklo naredi sa-mo iz železne rude, imamo pa vsaj tri dobre razloge, zakaj je jeklo, napravljeno iz "scrapa" ali iz kombinacije "scrapa" in litiga železa (pig iron), bolj praktično.

Prvi razlog je ta, da staro že-lezo ali jeklo ne izgubi ničesar na kvaliteti, ako se predela; lah-ko se topi, hladi in spravi v nove oblike in produkt je ravno tako dober kot vsako navadno jeklo. Dejanski je bilo mnogo jekle-nih predmetov, ki smo jih za časa miru kupovali, naprave-ljenih iz odpadkov, ki so bili po-prej bogve koliko let v zabi, predno so zopet prišli v rabo v drugi obliki. Stare oblike so bi-le obrabljene, ali jeklo, iz kate-rega so bile izdelane, je bilo ravno tako dobro.

Drugi razlog za rabo stare šare je ekonomija: manj časa, manj denarja, manj prevažanja, manj dela. Železo je treba iz-kopati in treba je raznih proce-sov, predno železna ruda postane lito železo (pig iron). Pred-no se lito železo spremeni v je-klo, je treba odpraviti, kar je preveč ogljika v litem železu, in odstraniti žveplo, fosfor in druge nečiste snovi. To je dolg pro-ces. V slučaju odpadkov jekla pa je bilo to vse storjeno že po-prej. Radi tega "scrap" stane manj na toni kakor lito železo.

Tretji razlog je ta, da imamo dosti "odprtih peči" (open-hearth furnaces), ki izdelujejo jeklo iz kombinacije odpadkov iz litiga železa, nimamo pa zado-sti plavžev za produciranje po-trebnih količin litiga železa iz surove železne rude. Vzrok je ta, da smo v tej deželi vedno imeli na razpolago starega jekla v izobilju in so se jeklarne ve-dno zanašale na to zalogo za iz-delovanje jekla. Ob današnjih vojnih potrebah pa nimamo toliko plavžev, da bi izdelovali toliko litiga železa, kolikor ga po-trebuje, ako bi bilo isto edini vir za izdelovanje jekla.

Na drugi strani ni mogoče producirati toliko jekla, kolikor ga sedaj potrebujemo, iz samih odpadkov, dasi se nekatere vrste jekla visoke kvalitete še ved-no napravljajo iz samih odpad-kov v električnih pečeh. To pa je razmeroma le majhen del potrebnega jekla.

Glavni razlog rabe odpadkov pa je ekonomičen. Vsaka tona železnih ali jeklenih odpadkov, ki se rabi, pomeni, da si prihra-nimo štiri tone železne rude, pre-moga, apnenca in drugih suro-vin. Industrija kovinskih odpad-kov zalaga jeklarne s približno 25 milijoni odpadkov na leto. Drugih 25 milijonov odpadkov prihaja iz samih jeklarn, iz de-janskih odpadkov.

Mnogo ljudi ima le megleen po-jem o razliki med jeklom in že-lezom. Metalurgji nam pove, da lito železo ima v sebi veliko og-ljika—2 do 3 in pol odstotka—kar napravi kovino mehko, krhko, da se zlahka lomi. Treba je

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

no rezistenco — za svojo svobo-do; narod, ki se ne zmeni za oko-vane batine, marveč je priprav-ljen umirati za svoje ideje — tak narod je moralno veliko močnej-ši kot pa tisti, ki mu deli batine ali ga strelja, je dejal govornik.

Rekel je tudi, da v Indiji ni mogoče prej pričakovati reform, dokler dežela ne dobi svobode. On je prepričan, kakor hitro se to zgodi, bo Indija presenetila ves svet s svojimi reformami. Ko je pred nekaj leti Indijski kon-gres zmagal v osmih izmed enaj-stih provinc, je bil prvi korak poslancev, da so si znižali plačo za sedem osmink: od 4000 na 500 pengov na mesec. Kadar dobi svobodo, se bo Indija hitreje mo-dernizirala kot se na splošno mi-sli. Pohvalno se je izrazil o in-dijskih voditeljih, da so zmožni in močni karakterji.

Dejal je, da smo mi, zapadni svet, na tehnici in preizkušnji, ne pa Indija. Štiri svobodščine in Atlantski čarter moramo vzeti resno in ga izboljšati, ali pa smo — hipokriti. In te svobod-ščine in ta čarter morajo enako veljati za vse narode, za vsa ljud-stva brez osira na plemo. Za zmago nad osiščem je potrebno nekaj več kot zvita politika: po-treben je boljši, popolnejši čar-ter kot je atlantski. In ta čarter mora veljati enako za vsa ljud-stva v Aziji in Afriki, ne pa samo za belokofce ali le za Evropo. Brez tega ne bo mogoče zgraditi novega sveta, v katerem bodo vsi narodi enakopravni. Čim prej se bo Anglija spoprizajmila z de-jstvom, da je Indija zanj še is-gubljena in se pričela z njo po-gajati glede neodvisnosti, toliko bolje bo za vse združene narode, je naglašal govornik. Sploh se to vprašanje več ne tiče samo Anglije, marveč vseh zavezniških držav, posebno pa Amerike. Amerika je edini narod, ki ima med azijskimi narodi še nekaj ugleda. Če Amerika ostane pa-sivna ali ako pa skušala restav-rirati bankrotirani angleški, ho-landski in sploh zapadni imperi-alizem, potem bo tudi Ameri-ka zavadljiva svoj prestži v Azi-ji. Danes ima Amerika priliko, da postane resnična voditeljica vseh svobodoljubnih in tlačnih narodov. Toda to mora dejan-ako pokazati.

Kako? Anglijo mora poskušati pridobiti, da izdasta skupno nov čar-ter, oziroma številne novih čarter-jev za popolno demokracijo v vseh panogah življenja za vse ljudstva, ne samo za politično demokracijo. Ako Anglija na to ne pristane, tedaj naj Amerika — predsednik Roosevelt — sama proglasi te čarterje za popolno demokracijo v vseh panogah življenja za vsa ljudstva sveta. To je kardinalna potreba sedanjega časa, ako si hočemo zagotoviti zmago nad osiščem, je poudarjal govornik.

On je tudi prečital osnutek osmih čarterjev kot dodatek k Atlantskemu čarterju — ta je danes mrtev, v Angliji se ga ni nihče spomnil ob obletnici. Za svojo osebo rečem le to, ako bi Roosevelt z ameriško in angle-ško vlado vred sprejel ta ali po-doben osnutek, ki je veliko bolj revolucionaren, temeljit in odgo-varja potrebam časa kot pa so bile revolucionarne Wilsonove točke, štirinajst po številu, tedaj bi res imel upanje, da se bo iz te vojne razvil nov, pravičnejši svet, v katerem bi bil mogoče tudi svetovni mir in blagostanje.

Avtor je dejal, da je ta osnu-tek poslal Rooseveltu z apelom, naj mu da življenje in kri in naj takoj posreduje pri Angliji za neodvisnost Indije, dokler ni prepoznal, dokler Indije ne zavije požar civilne vojne in oborože-nega odpora proti Angliji. Zak-ljučil je, da smo na preizkušnji mi: vsi zavezniški narodi, pred-vsem pa Anglija in Amerika, ne pa Indija. Demokracijo in svo-bodo vseh narodov moramo vzeti resno, če nečemo biti hipokriti in si izkopati lastni grob, kajti tukaj je preizkušnja naše lakre-nosti in načelnosti.

Anton Garden.

torej stopiti to lito železo in od-straniti večji del ogljika. Po-tem se železo prelevi v jeklo.

FLIS—Common Council.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

Anglijski "komandoti" v neki anglijski luci po povratku iz boja s Nemci pri Dieppe, Francija.

MALI LJUDJE

MILAN PUGELJ

HLAPEC

(Se nadaljuje.)

"I-ha!" zakliče gospodar na prvem vozu, ne da bi se obrnil na desno ali levo. "I-ha, Tone!"

"Ho-ja!" odkriče Tone, dvigne glavo, kakor bi mu jo kdo od spodaj gor izpodbil in se zaleti v sodov trebuh, da se voz zamaje. Iz stoterih gub postarnega in zaraščenega obraza gledajo skaljene oči in se gube nekam daleč tja v vrh Gorjancev, ki se pno pred njimi.

Gospodar kriči spredaj: "Ali veš, če si dal konjem jesti?"

"Ho-ja!" zakriči Tone. "Dal sem!"

"Ali veš prav za gotovo?" vpraša Konda.

"Ho-ja!" odgovori hlapec. "Prisegel pa ne bi!"

Konda gleda pred sabo daljno cesto, ki se vije v hrib, počasi premišlja in reče: "Če nisi dal konjem mrve in ovsa, pa bodo opešali, predno bomo na vrhu!"

"Ho-ja!" kriči zadaj Tone in se vedno malo zaleta po poti. "Tisto pa tudi jaz rečem: če niso dobili konji mrve in ovsa, pa ne bomo prišli z njimi do vrha!"

Gospodar spredaj se zdaj okrene na vozu, pogleda z rdečim obrazom nazaj in se razjezi nad hlapcem. "Glej ga, mrcina nečloveška, boš pa vendar toliko pameten, da boš vedel, če so konji jeli ali niso jeli!"

"Ho-ja!" zakliče Tone. "Strela me ubij, če vas nimam rad, oče, Bog me kaznuj! Ali to sem pa pozabil, kakor bi sapa odnesla. Ali so jeli, ali niso jeli, tega ne vem, pa smo pri kraju!"

Konda gleda zopet predse, nekaj časa še vozi dalje, pa skoči naenkrat z voza, ustavi konje, podloži zadnja kolesa in obstane sredi ceste. Tudi drugi voz ustavi konji sami od sebe, Tone podloži in vpraša: "Kaj bo pa zdaj, oče?"

"Tamil", kaže gospodar na polje, "vidiš, v ti- stem kozolcu se suši mrva in stara baba se meša okoli nje. Morda bi nama prodala mrve."

Tone takoj zaseneči usta z rokami in zakriči: "Baba, baba, prodaj nama krme!"

Baba, stara, grda in sključena prične gledati na cesto in nič ne odgovori.

"Baba, grdba čarovnišica!" kriči hlapec. "Prodaj nama krme!"

"He, he, he!" se zasmije baba. "Kako sta pa vidva mlada, lična in lepa! O ti angelčka ti!"

"Starka!" kliče zdaj tudi gospodar. "Daj nama mrve, pošteno bova plačala!"

"He, he, he!" se nasmeje baba od kozolca. "Nič ne boš dobil, mladenič, prav nič! Kar od- peljita!"

Hlapec se naglo razjezi, zavijti bič, leti proti babi in jo zmerja: "Metlo imaš pod kiko, čarovnica grdogleda, zafajti jo, da ti ne bo treba te- čiti! Jaz ti bom dali!" Z bičem žvižga po zraku, baba beži vkreber in on za njo. V goščih med grmovjem baba izgine, Tone se vrne h kozolcu, napuli iz njega mrve, in jo nanosi konjem na cesto.

Nikogar ni nikjer, tudi baba se ne vrne, ki je zbežala v goščavo. Ko so konji siti, poženeta voznička dalje, pa gresta peš ob vseh v noč. Trudna sta, da se jima ne ljubi govoriti. Komaj dočakata, da se prične položnejša pot v do- lino, sedeta vsak na svoj voz, pa strmita trudna in zaspata predse.

Tone gleda ogromen sod, ki se pomika pred njim dalje po cesti, vidi, kako so zdrknili z nje- ga težki konjski koči, pa že v dremanju ne- umevno žužnja predse: "Malo se bom še pe- ljal, še malo se bom odpočinil, pa jih pojdem pobrat! Saj ne bodo ušli! Nimajo nog, da bi hodili, nimajo peruti, da bi letali..."

Trdno je zaspal, kimal z glavo, in enkrat tu- di globoko omahnil. Zbolelo ga je malo v ra- mi, skoro bi se bil zbudil, ali bolečina je pre- naglo ponehala. Mirno bi mu bilo in prijet- no, da bi ne bilo pričelo nekaj okoli njega šu- meti in vršati, smukati po grmovju in se šara- ti ob drevesnih deblih.

Tone je pogledal in ostrmel: "Tristo zelen- cev!" je zasmrčal z zaspanim in nejevoljnim glasom. "Prav natanko tista baba je, ki sem ji kradel mrvo!"

Baba je jahala na stari zbrušeni brezovi me- tli, kisló se držala, pa ga obletavala in se za- devala zdaj v njegov hrbet, zdaj v njegovo gla- vo s svojimi golimi in suhimi stopali.

Tone se je hotel potuhiniti in spati, baba pa se je spustila tik njega na tla, pa ga namazala za ušesi z nekakim salom. Takoj na to je za- jahala svojo brezovko in sfrčala visoko v zrak.

Z njim se je zgodilo tako, kakor bi ga nabodel kdo zadaj na hrbet z mesarsko kljuko, pa ga potegnil z vrvoj v vis. Visel je v dve gubi, roke in noge so nerodno bingljale in otepevale po hladnem nočnem zraku, glava se je zibala sem in tja, šlo je pa prav tako in prav tam, kakor in koder je hotela baba, ki je frčala pred njim. Enkrat samkrat ga je popadla nad vrhom sta-rega gabra taka jeza, da je zamahnil nad baba, ki mu je jezdila takrat ravno pred nosom. U- daril je, a namesto da bi zadela, se je zalezel v deblo redkega bora, pred očmi se mu je zabi-ščalo in takoj je zagledal globoko pod sabo v gozdni grapi neznansko število letajočih in ple-sočih lučič.

Baba ga je posadila na najvišjo smreko in mu rekla: "Tja dol skoči, angelček!"

Grdo se je režala, Tone pa se je držal z vse- mi silami vrha in trepetal je od straha in groze, kadarkoli se je ozrl v grozni prepad, ki je zi- jal okoli in okoli.

"Skoči, angelček!" se je režala baba in ker še ni hotel, je zletela nazaj, pa se zakadila vanj, da je odletel kakor žoga. Hitro je smukal po zraku, vrtel se kakor kolo in se kotil v zraku, da zadene vsak hip ob trda tla in se razleti na tisoč kosov. Ali baba je sfrčala pod njega, dvig- nila ga s svojim koščem in upognjenim hr- botom kvišku, pa pričela z njim preobračati ko- zolce. Tone je začel ves zasopljén obljublja- ti: "Nikoli več ne bom zaklel, nikoli več se ne bom pridulil, za vraga ne..."

Pričela sta med tako število luči in lučic, da je jemalo očem vid. Baba je obesila Tone- ta za hrbet na dolgo in golo gabrovo vejo, ki je molela daleč od debel nad gozdno grapo.

Luči in lučice so plesale okoli in pod vsako lučjo je jezdilo palico ali metlo žensko tela, ki se je zdaj skrilo v gozdni temi, zdaj zopet pokazalo očem in šinilo mimd. Niso bile sa- me stare baba, tudi ženske so bile in celo de- kleta. Ena je bila tako zala, da je pozabil To- ne ob pogledu nanjo na vse svoje težave in jo zgrabil za nogo. Zavrskala je, zajahala ga okoli vratu, zakadila brezovko od sebe in šinila z njim po zraku kakor blisk božji. Po vratu ga je vča- sih počkegetala s prsti, da se je posmejäl sam sebi in pozabil bi bil vse nadloge tiste noči, da bi ne bila vrhla za njima cela jata suhih bab, ki jih je podžigala nevoščljivost in ženska za- vidnost.

Baba, ki ga je bila zanesla sem, ga je pote- gnila za noge k sebi, iztrgala ga mlademu de- kletu, vrgla ga na rame pa odjedila z njim in kričala kakor sova. "Jaz sem ga našla, moj je, moje je!" In kazala je nazaj tovarišicam ostudna zija.

(Dalje prihodnjič.)

Zero Downed During Alaska Raid

Official U. S. Marine Corps photo

A United States Marine is shown standing guard by the motor taken from a carrier-based Japanese Zero plane that crashed in a mountainous section near Dutch Harbor, Alaska, during a bombing attack. The comparatively undamaged motor has been mounted for shipment to the United States, where it will be studied by aeronautical experts. (General Press)

se je ž njo, ako drugače ni bilo mogoče polha ugnati, luknja po-večala, drugi pa tudi za to, da se je ž njo po drevesu, v kate-rem se je bilo polha nadejati, spodaj dobro potolklo, potem pa uho na deblo naslonilo in poslu-šalo, ako se je že vsled potresa polh oglašil. Za dupljanje sta se zezidila navadno po dva lovca.

Prvi je drezal, drugi je imel ro-ko pred izhodom nastavljenjo, da je polha takoj zgrabil, ali bolj rečeno, stisnil, ko je z naglim skokom hotel pobegniti. V ta namen je obkrožil luknjo s pal-cem in kazalcem, da je takoj stisnil za glavico ali vrat; kajti kdor je polha bolj zadaj prijel, tega je neusmiljeno ugriznil. Pravi nastavljači rok so bili ime-tni tudi radi tega, da niso iz- pustili polha, ako jih je še tako v prst ugriznil. Tak lov seveda ni bil izdaten, pa vendar si v je- senem času, posebno ob nede- ljah, nahajal obilo polharjev, ki so prehajali po gozdu in lazih.

Gozdov in starih dreves ni več po Krasu in tudi polharstvo je v teh krajih že do malega po-nehalo. Silno dosti polha je bilo nekda na Nanosu in v Vipav-skem gozdu. V kolikor sem jaz poskušal ta lov, najbogatejši plen sem domov prinesel iz tega kra-ja; mogoče zaradi tega, ker se Vipavci s polharstvom niso ni- kdaj pečali. Na Nanos in v Vi- pavski gozd pa je speljal mene in mojega tovariša mlinar, ki se je bil preselil iz Ribniške doline v naše kraje.

Polhovo leto, ali "kadar je bil polh", ni bilo in še sedaj ni brez pomena za naše gozdne kraje. Polh daje dober živež, dosti ma- sti in s kožicami dober zaslu-žek. Polh je pa le takrat, kadar bukev rodi, to je, kadar ima žir. Polh gre tudi za sadjem, poseb-

no za kostanjem in za lešniki; ali to ni merodajno za množico, kakršne je treba za polhovo leto. Polh se pokaže kasno spomla- di, kadar se drevje in posebno bukev muži. Takrat objeda ljub- je, da pride do soka in ga liže. Kakor hitro pa bukev jame cve- sti, onda je polh za poletje pre- skrbljen: cvet in sad bukevga drevesa ga preživita. Ako pa cveta ni na bukvi, potem polh izgine. Kam? O tem ne vedo na- ravoslovci ničesar povedati. Ci- tal sem več naravoslovnih knjig, posebno Brehma, in izreči mo- ram trdo obsodbo, da ti gospodje vedo dosti več povedati o ame- riških in avstralskih živalih nego o nekaterih domačih, med kate- re spadata tudi polh in medved.

Spomladi pridejo na dan iz- prva sami samci, kasneje pa sa- mice, a oboji tako tolsti, kakor so jeseni, ko izginejo. Ko se po- kaže cvet, se začne ženitev in polhi mahoma shujšajo. Bukvev pa rodi komaj vsako tretje leto. Vprašanje torej nastane: Kje so pa polhi dve in tudi tri leta in kako, da ves ta čas ohranijo svo- jo tolstico? Dosti sem povprašev- al in govoril o tem tudi s kne- zom šneperškim, ki ga je stvar zelo zanimala. On je trdil, da se polhi umičejo, kadar ne najdejo živeža v kakem kraju, vedno na- pre, dokler ne pridejo do cveto- čih bukev in tako do svoje hira- ne.

Sam sem bil dosti po gozdu in povpraševal sem najstarejše in izurjene gozdarje, ali nihče ni vedel povedati, da bi bil on kdaj zapazil kako selitev polhov, bo- disi že po dnevi ali po noči. In to bi se moralo opaziti, kajti se- lile bi se trume in to ne le par ur daleč, ampak iz cele Kranj- ske in še sosednje Hrvaške. Kaj- ti žir, kadar je, je navadno po-

vsod, le po posameznih krajih je malokdaj. Kaj je torej s polhi, kadar ni žira, in odkod se zopet prikažejo, kadar je žir? Ali se plodijo ali ne, kadar ni žira, in kako je to, da so vselej tolsti, kadar se zopet prikažejo?

Ker se bomo z medvedom več- krat srečali, ko bomo hodili za našimi gozdarji, hočem tudi o tej živali staviti uganko našim prirodoslovcem. Medvedka rodi že meseca februarja in tudi še poprej. Ni pa res, da bi si me- dved nanosil kaj živeža v brlog. Bil sem že v dosti brlogih, pa niti najmanjšega znaka ni bilo opaziti nikjer o kakem živežu ali njegovih ostankih. Medved- ka pa pride s svojimi mladiči šele v začetku aprila na dan; o tem sem prepričan, ker prej ni nikdar videli sledov te živali po gozdu. Vprašanje torej nastane, kako je mogoče medvedki preži- veti svoje mladiče približno dva meseca, ne da bi sama kaj uživa- la? Res je, da proti svoji ve- likosti nima nobena žival tako malo zaroda kakor medved, ven- dar se vidi zagonetno, da bi do- jila žival, ki sama nič ne uživa, posebno ko je dokazano, da me- dvedka rodi po več mladičev. Vem, da so jih našli peterj pri medvedki, ki so jo iz brloga pri- čebranskem Jarmovcu pregnali in ubili. Jaz bi menil, da jih precej veliko pogine lakota, po- sebno v dolgi zimi, ko medved- ka ne more do tal. Kajti prva

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izda svojo publikacijo in se po- no list Prosveta za koristi, ne- trebno agitacije svojih dru- štva in za propagando s- lida. Nikakor pa ne za propa- gando drugih podpornih orga- nizacij. Torej agitatorični dopi- namani drugih podpornih or- gani- zacij in njihovih listov ne- smejo biti Prosveta.

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

so val društveni tajniki in tajni- tianci, ki jih društva izvolijo za svoje zastopnike.

Najti zastopniki lokalni in va- lnast zastopniki za določene o- blike.

Louis Barborich, za Milve- Wia, in okolice.

Anton Jančevich, za Cleve- Ohio in okolice.

Andrej Piriz, za Ely, Minn. državo Minnesota.

Frank Klun, za Chisholm, Minn. in Chisholm in okolice.

Frank Cvetan, za Tire Hill, Pa. vso srednje-vzhodno Penna.

Anton Zornik, za Hermine, Pa. vso zapadno Pennsylvanijo.

Joe Paternal, za Library, Pa. vso Penna.

John Zornik, za Detroit in okoli- sce.

Poleg vseh teh pa lahko vsak ali naračnik sam pošlje svoje za- nima direktne listu.

PROSVETA

2857 So. Lawndale Ave., Chicago

"We cannot have all we want if our soldiers and sailors are to have all they need."

—Franklin D. Roosevelt

BUY WAR BONDS

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijško delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali počlane \$6.00 na leto. Naročnina. Ker pa člani še plačajo pri zasleditvi \$1.20 na teden, se jim ta prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnijo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cicevo in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v platu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

Priložite polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. društva št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sleden- činov moje družine:

2. _____ Čl. društva št. _____

3. _____ Čl. društva št. _____

4. _____ Čl. društva št. _____

5. _____ Čl. društva št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

O gozdu in nekaterih njegovih ljudeh

Dr. Hinko Dolenc

Ne morem si kaj, da bi pri tej priliki ne izpregovoril nekoliko več o pticah. Te živalce so mi pravzaprav obudile misel, da sem pred svoje črtice postavil moto. Privikrat sem prenočil na viščinah v debelem gozdu, ko sem bil star okoli 18 let. Bil sem na lovu za divjim petelinom in že pred dnevom na nogah. Vodil me je star lovec, ki pa ni več dobro slišal in, kakor sem se pozneje prepričal, ko sem se za ta lov do dobrega izuril, tudi ni bil prav kos svoji nalogi. Pete- lina sva preplašila že ob zori. Toda, ko se je jelo daniti, sem se kar zavzel ptičjih glasov. Od mladih nog sem bil na deželi ter kakor vsak otrok na kmetih ptič- če zalezoval in lovil, jih poslušal zgodaj na jutro in tudi na večer; ali dokler nisem bil privikrat po dnevu in debelem gozdu, nisem vedel, koliko teh živalic je na svetu in kako različno se glasijo. Seveda slavkov in penic ni bilo med njimi, toda drozgov, ščinkavcev, raznovrstnih sinic, det- lov, žoln, taščic, kukavic, lešni- karic in nad vse veselih kraljič-

kov pa toliko, da se je živkanje in žvrgolenje, kukanje in žvižga- nje kar mešalo in sem, ker tega še nikdar nisem slišal, starega spremljevalca povprašal, kaj to pomeni. Mož je bil sploh proti mladini osoren in tisti dan še po- sebno slabe volje, ker sva pete- lina preplašila, in odrezal se je na kratko: "E kaj, ptičji so, v goz- du imajo mir, ker ni otrok!"

In bil sem čez 20 let zopet na istem kraju nad petelinom. Kar sem med tem časom opazoval, o tem sem se tudi tukaj prepričal. Ptičji minevajo. Kolikor jaz pom- nim, jih je komaj petina nekda- njih, in to so mi priznali tudi možje, o katerih nameravam pri- povedovati. Gotovo je ptičev po- leti, ko so se že izlegli, več v gozdu nego na spomlad; toda v letni dobi zanje ne veš toliko, ker so bolj mirni in ne pojejo, mladiči pa tudi tega še ne zno- go; vendar bi vsak, ki je to izku- šal, trdil, da je ptičje zborova- nje v gozdu spomlad, da jih je takrat več zbranih nego pozne- je, ko so se že pomnožili. Ko je jasna noč in polna luna, se ti oglašajo kukavica še po noči. Ko- sa sem v taki noči že večkrat slišal, ko je med enajsto uro in polnočjo žvižgal kakor fant na vasi, in tudi taščici se večkrat na glas sanja. Gozdarji, ki se ne dajo prepričati, da se za gozd in

drevje dandanes bolj akribi nego nekda, pravijo, da z gozdom mi- nevajo tudi ptiči in da svet ni več "ta pravi".

Razen kosa in zajca je bil polh med gozdnimi živalmi ena prvih, ki me je zanimala. Nekda je imela tudi Senožeska loza— tako se imenuje gozd, ki pripa- da k senožeski graščini—svoje velike bukve in take, da je samo ena dala pet voz drv brez vej! Polha je bilo torej v tem gozdu dovolj. Vendar jaz ne pomnim, ko so onod polhe lovili še na stave. Za mojega časa se je po tem gozdu le "duplalo". Temu smo se bili privadili tudi otroci. Okrog tega gozda in po lazih je bilo še obilo starih bukev in hra- stov, ki so imeli votline, in take votline so bile, kadar je bil polh, malokdaj brez njega. Rekel sem, kadar je bil polh; zakaj? To raz- ložim pozneje. Ako si v tako votlino ali duplo podrezal z rav- no ali nekoliko zakrivljeno ši- bico ali palčico, odzval se ti je prebivalec takoj: "držen, držen". Ako si ga le nadlegoval in, ako je bilo treba, tudi s kljukico na- se vlekel, dobil si ga iz dupla. Pravi duplarji, ki so se v jesen- skem času pečali z lovom, so pa imeli sekirico in železno žico in a to pripravo so hodili po gozdu in po lazih in so polhe duplali. Sekirica je služila prvič v to, da

GIVE NOW TO
RUSSIAN WAR RELIEF